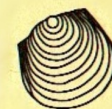

Ptygmatis carpathica
Zgornja jura – spodnja kreda

Cryptoplocus picteti
Zgornja jura

Nerinea hoheneggeri
Spodnja kreda

Društvo prijateljev
mineralov in fosilov
Slovenije

Tradicionalna strokovna ekskurzija
Društva prijateljev mineralov in fosilov Slovenije

Trnovski gozd

Okamnelo življenje krednega in jurskega morja

NERINEJE—nenavadni polži

Nerineje (družina Nerineidae) so izumrla skupina polžev, ki so se najbolj razbohotile v zgornji juri in spodnji kreda. Živeli so na morskih grebenih ali v okolici skupaj z drugimi grebenotvornimi organizmi, kot so korale in hidrozoi. Hišice nerinej so imele debele stene, v notranjosti sten pa posebne izrastke ali gube. Različni rodovi in vrste so imele različno oblikovane gube. Takšnih gub ne najdemo pri nobeni danes živeči skupini polžev.

V Trnovskem gozdu najdemo zgornjejurski grebenski apnenec, ki se je raztezal mimo Bele Krajine, preko Hrvaške vse do Črne gore. Apnenci so nastajali v srednjem delu zgornje jure oziroma malmu (nekje od 157 do 151 milijonov let) na robu tako imenovane Dinarske karbonatne platforme. Ko je bila ta v bližini ekvatorja, so bili pogoji idealni za rast grebenskih organizmov. Ker se je nivo morja konstantno dvigal, je rasel tudi koralni greben, zato so te plasti debele preko 200m. Na Prevali je razgaljen notranji rob grebena, medtem ko leži zunanji rob grebena precej severneje. Prisotne so različne vrste koral, spužve, hidrozoi in drugi grebenski organizmi.

Trnovski gozd že s svojim imenom vzbuja strahospoštovanje. V preteklosti so le redki zašli v njegove širne gozdove in globeli. Med njimi so bili tudi geolog, ki so raziskovali in proučevali zanimive kamnine in druge geološke pojave. Še danes je na območju Trnovskega gozda veliko neznank in z vsako novo gozdno cesto ali le sprehodom lahko odkrijemo še marsikaj. Strokovna ekskurzija Društva prijateljev mineralov in fosilov Slovenije je namenjena prav predstavitvi nekaterih novih odkritij in predvsem izobraževanju in ozaveščanju ljubiteljev narave in drugih.

Anton Bianchi (1858-1933)

V Ajdovščini je pred približno sto leti deloval tudi manj znani slovenski zbiralec naravoslovnih predmetov Anton Bianchi. Med drugimi je zbral tudi večjo zbirko mineralov in fosilov. Fosile je mnoge nabiral tudi v okolici Ajdovščine, Trnovskega gozda in Krasa. V zbirki fosilov lahko najdemo mnoge zanimive ramenonožce iz okolice Kovka in nekatere jurske fosile iz Otlice oziroma njene bližine.

Literatura in viri:

Krivic, K. 1974: Nerineide Trnovskega gozda in Banjiške planote. Geologija, 17, 181-227.

Placer, L. 1981: Geološka zgradba jugozahodne Slovenije. Geologija, 24 (1), 27-60.

Pleničar, M., Ogorelec, B. & Novak, M. 2009: Geologija Slovenije. Geološki zavod Slovenije.

Vodnik po strokovni ekskurziji: Trnovski gozd—okamnelo življenje krednega in jurskega morja.

Besedilo: Matija Križnar in Robert Lorencon

Fotografije: Robert Lorencon, Ciril Mlinar Cc (fotoarhiv Prirodoslovni muzej Slovenije), Matija Križnar

Risbe in ilustracije(rekonstrukcije): Matija Križnar

Izdalo: Društvo prijateljev mineralov in fosilov Slovenije, september 2013. Vse pravice zadržane.

Društvo prijateljev
mineralov in fosilov
Slovenije

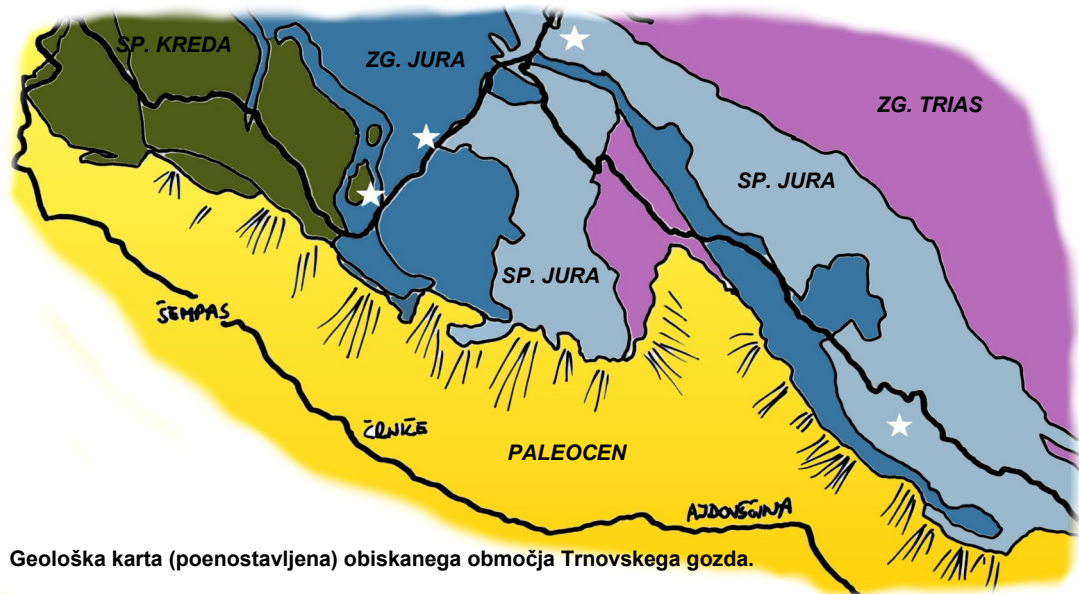
PRIRODOSLOVNI MUZEJ SLOVENIJE

Terebratulidni ramenonožec iz okolice Kovka na Trnovskem gozdu. Primerek je iz zbirke Antona Bianchija, ki jo hrani Prirodoslovni muzej Slovenije

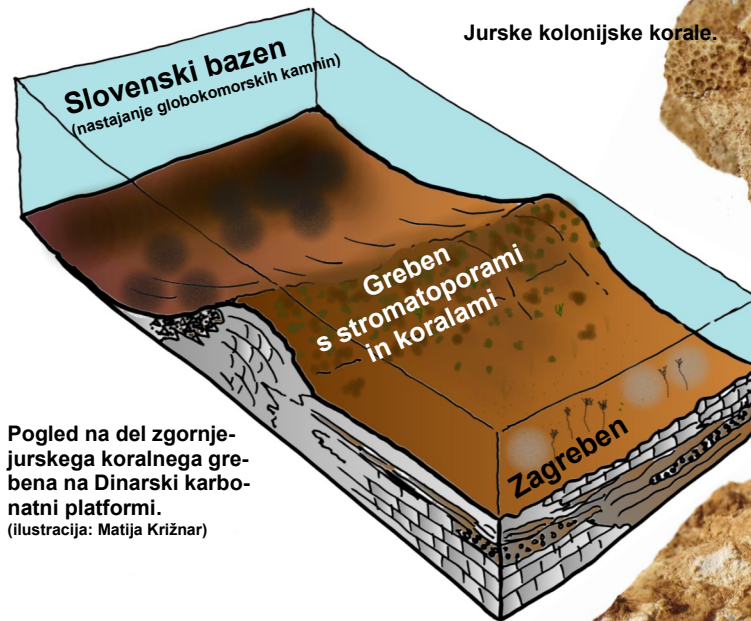
Trnovski gozd je morfološko zaokrožena enota med Vipavsko dolino in Idrijskim hribovjem ter spada med planote Visokega Krasa. Površje kraške planote je kamnito ter močno razčlenjeno z globokimi vrtačami in dragami. Skupaj s Hrušico in Nanosom tvori gorsko pregrado, ki ločuje celinski del Slovenije od sredozemskega.

V širšem tektonskem pogledu Trnovski gozd spada v naravno zgradbo jugozahodnega dela Slovenije, kjer prevladujejo veliki in komplicirani narivi. Planota Trnovskega gozda je del Trnovskega pokrova, narinjena na planotasto Hrušico in paleocenski fliš Vipavske doline (Placer, 1981).

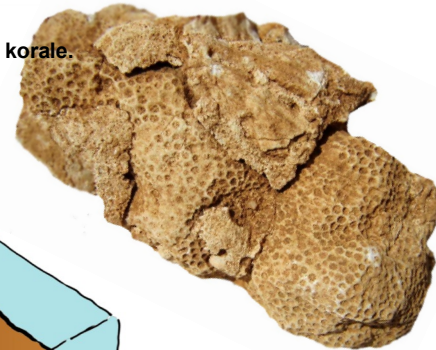
Trnovski gozd sestavljajo apnenci in dolomiti mezozoj-ske starosti. Najstarejši skladi apnencev in dolomitov iz zgornjega triasa so na severovzhodu, nato jim proti jugozahodu sledijo jurski in kredni skladi. Zgornje triasne kamnine pripadajo v glavnem glavnemu dolomitu z vložki dachsteinskega apnenca.

Jurske kamnine so na Trnovskem gozdu prisotne v vseh stratigrafskih členih. Prevladujejo kamnine iz liasa oziroma spodnjegajurski beli gosti apnenci, ki se ponekod menjujejo z zrnatim dolomitom. Sivi in rjavi oolitni apnenci pripadajo obdobju srednje jure. Obdobje spodnjega in srednjega malma, zgornja jura zastopajo v glavnem grebenski apnenci s koralami, hetidami in hidrozoi. Zgornji malm (zgornjo juro) predstavljajo skladnati oolitni in mikritni apnenci in beli apnenci z nerinejami. Na Trnovski planoti so iz obdobja krede prisotni karbonati spodnjega obdobja krede. Ti so rjavo sivi oolitni in beli skladoviti apnenci, beli gosti apnenci z vložki sivega, deloma oolitnega apnenca, ter beli, rjavo sivi in temno sivi skladoviti apnenci s polži (nerineje), kaprinidami in radioliti. Obdobje zgornje krede predstavljajo pretežno organogeni apnenci.

Pogled na del zgornje-jurskega koralnega grebena na Dinarski karbonatni platformi.
(ilustracija: Matija Križnar)

Jurske kolonijske korale.

Stratigrafski stolpec nekaterih najbolj zanimivih kamnin s fosili, ki jih bomo obiskali.

